כהן גדול פרק שני סנהדרין יט.

ואין עשה. יכמה יבא עליה (דברים כה): **כיאה דאשונה.** דייכוס מקיימת מצות עשה כיאה שניה לאו מצות יבום הוא: **ומן המקדש לא יצא.** ככהן גדול אומן כתיב (ויקרא כא): דהא כתיב לעיל מיניה לאביו ולאמו לא יטמא: **מקדושתו לא יצא.** כלומר יעשה חיזוק לדבריו שלא יגרוס לעולם מקדושה ולטומאה: **מרריה.** מרירות לבו: **משום שעבר.** כגון שאירע בו פסול ככהן גדול ומינו אחר תחתיו וכשעבר פסולו של ראשון חוזר לעבודתו ושני קרא ליה משום שעבר: **מאשה דעפיה.** דכהן גדול: **חדי כי.** שמח באכלו: **ע"מ.** מדקתני סגן מיכן והעם מיכן וכהן בחמלע היינו סגן היינו ממונה דמתני' [ח] דקתני הממונה ממלעו לכהן ונותנו בינו לבין העם: **אכלים לשמאל המנחמים.** מדקתני ואכל וכל העם משמאלו והכי הוא היה מן המנחמין וקתני אכלים לשמאלו: **וש"מ.** כן מנהג תנחומין [ג] שורה שיהו אכלים עומדין במקומן וכל העם עוברין אים אים כשמגיע אצל האכל מנחמו ועובר מדקתני כשהוא עובר לנחם ובני מתנחם קתני כשהוא עומד בשורה להתנחם: **וכנה אחריה.** כנה הקטן לא יהלך אחריה אלא לפניה: **משום מעשה שניה.** שבנכוהו פריצים מאחריה ונתנוהו בבית וכשחזרה ולא ראתהו התחילה לוועקת וכוכה בא אחד מהם ואמר בוא ונראה ונראנו לך וכנכסה אחריו ועינו אותה: **מספרות.** זו עם זו: **משום ייחוד.** שמא ילך אדם עם אם ואם לא ישמע קול אדם יכנס ויתייחד עם ותנן (קידושין דף פ:) לא יתייחד אדם עם ג' נשים. ובבית הכסא שבשדות קמיירי שהיה בית הכסא שלהם בשדה חוץ לעיר והכל ניפנים עם: **בין שאכלים עומדין עם כו'.** וכך הורה לי שאין שיעור מנהג בדבר בין שהיו אכלים עומדין בין אכלים עוברין אין כאן קלקול: **והוא אומר מתנחמו.** גרייתא היא: **נחשא קא רמי.** סימן הוא מטיל לחם להרע שיעטרכו לנחומים בתמיה: **תנו עיניכם.** לדונו בדין ולא תתיפו ולא תשאו פניו: **ויעידו בך.** שעבדך הרג את הנפש דעבדו כחמורו והפסד ממון הוא לו לפיכך צריך לדונו בפניו:

נפנה

ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה אלא מן האירוסין אמאי יבא עשה וידחה לא תעשה [ב]**גזירה ביאה ראשונה אטו ביאה שניה תניא נמי הכי** [ג]**אם קדמו ובעלו ביאה ראשונה קנו ואסור** [ד] **לקיימן בביאה שניה: מת לו מת כו':** ת"ר [ה]**ומן המקדש לא יצא לא יצא עמהן אבל יוצא הוא אחריהן כיצד הן נכסין והוא נגלה הן ניגלין והוא נכסה: ויוצא עד פתח כו':** שפיר קאמר ר' יהודה אמר לך רבי מאיר אי הכי [ה] **לביתו נמי לא אלא ה"ק מן המקדש לא יצא מקדושתו לא יצא וכיון דאית ליה הכירא לא אתי למינגע ורבי יהודה אגב מרריה דילמא מקרי ואתי ונגע: כשהוא מנחם: ת"ר** [ו]**כשהוא עובר בשורה לנחם את אחרים סגן ומשוח שעבר בימינו וראש בית אב ואבלים וכל העם משמאלו** [ז]**וכשהוא עומד בשורה ומתנחם מאחרים סגן מימינו וראש בית אב וכל העם משמאלו אבל משוח שעבר לא אתי גביה מ"ט חלשא דעתיה סבר קא חדי בי א"ר פפא ש"מ מהא מתניתא תלת שמע מינה** [ז]**היינו סגן היינו ממונה ושמע מינה** [ח]**אבלים עומדין וכל העם עוברין ושמע מינה** [ט]**אבלים לשמאל המנחמין הן עומדין ת"ר בראשונה היו אבלים עומדין וכל העם עוברין והיו ב' משפחות בירושלים מתגרות זו בזו זאת אומרת אני עוברת תחלה וזאת אומרת אני עוברת תחלה התקינו שיהא העם עומדין ואבלים עוברין: (חזר והלך וסיפר סימן): אמר רמי בר אבא החזיר רבי יוסי את הדבר ליושנו בציפורי שיהיו אבלים עומדין וכל העם עוברין ואמר רמי בר אבא התקין רבי יוסי בציפורי** [ט]**שלא תהא אשה מהלכת בשוק ובנה אחריה משום מעשה שהיה ואמר רמי בר אבא התקין ר' יוסי בציפורי שיהיו נשים מספרות בבית הכסא משום ייחוד אמר רב מנשיא בר עות שאילית את רבי יאשיה רבה בבית עלמין דהוצל ואמר לי** [י]**אין שורה פחותה מעשרה בני אדם** [יא]**ואין אבלים מן המנין בין שאבלים עומדין וכל העם עוברין בין שאבלים עוברין וכל העם עומדין: כשהוא מתנחם כו':** איבעיא להו כי מנחם הוא אחריני היכי אמר להו ת"ש והוא אומר תתנחמו היכי דמי אילימא כי מנחמי אחריני לדידיה אמר להו איהו תתנחמו נחשא קא רמי להו אלא [יב]**כי מנחם לאחריני אמר להו תתנחמו ש"מ: מלך לא דן כו':** אמר רב יוסף לא שנו אלא מלכי ישראל [יג]**אבל מלכי בית דוד דן ודנין אותן** [יד]**דכתיב** [ב]**בית דוד כה אמר ה' דינו לבקר משפט ואי לא דיינינן ליה אינהו היכי דייני והכתיב** [ג]**התקוששו וקושו ואמר ר"ל** [יט]**קשט עצמך ואחר כך קשט אחרים אלא מלכי ישראל מ"ט לא משום מעשה שהיה דעבדיה דינאי מלכא קטל נפשא אמר להו שמעון בן שטח לחכמים תנו עיניכם בו ונדוננו שלחו ליה עבדך קטל נפשא שדריה להו שלחו לי' תא אנת נמי להכא** [ד]**והועד בבעליו** [טו]**אמרה תורה** [יז]**יבא בעל השור ויעמוד על שורו אתא ויתיב א"ל שמעון בן שטח ינאי המלך עמוד על רגליך ויעידו בך ולא לפנינו אתה עומד אלא לפני מי שאמר והיה העולם אתה עומד שנאמר** [ה]**ועמדו שני האנשים אשר להם הריב וגו' אמר לו לא כשתאמר אתה אלא כמה שיאמרו חבריך**

נפנה

היינו סגן היינו ממונה. וליכא למימר דהיינו משוח שעבר דפשיטא דלא מיקרי ממונה והכי"ל יעקב כר' יהודא פירש דמסמע ממתני' גם כשהוא מתנחם מאחרים דממונה ממלעו ומוסיף הוא כל העם אומר לו וכו' [ט]**וכגרי' וקאמר משוח שעבר לא אתי גביה: ושמע** מינה **אבלים משמאל** וכו'.

פירוש דתנן ממלעו בינו לבין העם [י]כגרייתא קתני בית האב ואבלים [יא] משמאלו וכל העם אלמא שיהו העם לאחוים משמאלו ואם כן האבלים היו משמאל העם: **אבל** מלכי בית דוד דן ודנין אותו.

וא"ת וכי איך יכול לדון והא אמרינן לעיל אין מושיבין מלך בסנהדרין משום דכתיב לא תענה על ריב וי"ל דהכא מיירי דוקא לדון דיני ממונות דלא איכפת לן אם לא יוכלו לענות אחריו כדאמרי' (לקמן לב:) דיני ממונות מתחילין מן הגדול ומיהו קשה לאפילו דיני נפשות נמי אשכחן כדכתיב (ש"א כה) ויחגור [גס] דוד [את] חרבו והא לקמן (דף לו:) יליפינן מיניה דדיני נפשות מתחילין מן הלל וכיון שהיה מושב דוד עצמו למלך היאך היה דן עמהם וי"ל כיון שהיה אותו הדין לכבודו על שחרב נגל בו לא היה לו בושת אם ידברו האחרים לפניו אבל בשאר מלכי בית דוד ודאי אין דנין דיני נפשות כדפרישית: **ינאי** המלך עמוד על רגליך ויעידו בך. ואם תאמר והא אמרינן התם אפי' ת"ח אל"ל לעמוד משום דהאי עשה והאי עשה ועשה דכבוד תורה עדיף כדאמר בפרק שבועת העדות (דף ג: ושם) וכיון דמכם אינו צריך לעמוד כ"ש מלך דטיפי עדיף מלך מת"ח כדקאמר לקמן דאפי' למ"ד הרב שמחל על כבודו כבודו ממול מלך שמחל על כבודו אין כבודו ממול שנאמר שום תשים עליך מלך וכו' וי"ל דודאי עשה דכבוד תורה עדיף וא"כ אעפ"י שאין ת"ח היה צריך לעמוד יגאי היה צריך לעמוד והאי דת"ח יכול למחול על כבודו משא"כ מלך הוא משום קרא דקאמר שום וגו' שהא אימתו עליך כי כבודו בא לו משום דמצות המקום כך הוא ואין יכול להפקיע מצות המקום אבל ת"ח תורתו דיליה ויכול למחול היטב על כבודו דשלו היא כדאמרי' בנמס' ע"ז (דף יט.) בתחלה נקרלאת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקרלאת על שמו שנאמר (פ) אם בתורת ה' חפצו וכתורתו יהגה יומם ולילה: **ינאי** המלך עמוד על רגליך וכו'. והא דאמרינן פרק שבועת העדות (דף ל. ושם) שאם רצו להושיב שניהם מושיבין דאינו אסור אלא אחד עומד ואחד יושב ואם כן לא היה המלך צריך לעמוד ובלבד שיהא אותו

מסורת הש"ס

(א) [יבמות כ: בא.], ב) [ושם כ:], ג) [תוספתא פ"ד ע"ש], ד) [ע' תוס' סוטה מב. ד"ה סגן], ה) [כתובות ת.], ו) לעיל יח. כ"מ קו: כ"כ ס:, ז) [כ"ק קיב:], ח) [לעיל יח.], ט) וכברייתא קאמר לע"ל, י) וכברייתא קתני לע"ל.

תורה אור השלם

1. ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו כי נזר שמן משחת אלהיו עליו אני יי׳: ויקרא כא יב
2. בית דוד כה אמר יי׳ דינו לבקר משפט והצילו גזול מיד עושקו פן תצא כאש חמתי ובערה ואין מכבה מפני רע מעלליכם:
ירמיהו כא יב
3. התקוששו וקושו הגוי לא נכסף: צפניה ב א
4. ואם שור נגח הוא מתמול שלשם והועד בבעליו ולא ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת: שמות כא לו
5. ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני יי׳ לפני הכהנים והשפטים אשר יהיו בימים ההם: דברים יט יז

גליון הש"ס

גמ' דבתים בית דוד. עיין בשער המלך פ"ה מהל' יס"מ ה"ה שהביא דברי הפשטה מקונלת מה שכתב כאן בשם תוספת הרא"ש:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואסור לקיימה בביאה שניה: (ב) שם ת"ה מביתו נמי לא. ני"ב מ"ל להגיה: (ג) רש"י ד"ה וש"מ וכו' בשורה שיהו: (ד) תוס' ד"ה ושמע וכו' ואבלים וכל העם משמאלו אלמא: (ה) ר"ה יגאי וכו' אגא' כי אם:

מוסף רש"י

יבא עשה. דיכמה יבא עליה (יבמות כ:). גזירה ביאה ראשונה. דמקיים בה עשה ומלי למיתי, אטו ביאה שניה. דלא מלי למיתי, דהא איקים בה עשה (שם כ:). התקוששו. לשון היקש, אדם המשוה עצמו ויסר דרכו (צפניה ב א). לר: הסר קש מבין עיניך תחלה, כמו (שמות ח) לקושם קש, כלומר קשוט עצמך (רשב"ם ב"ב ס:).

עין משפט נר מצוה

יט א מיי' פ"ו מהלכות יסודי התורה הלכה יא:
ב ב ג מיי' שם הל' י (טוש"ע אה"ע סי' קעד סעיף ג):
בא ד ה מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הל' ד (וסמ"ע מהל' אבל הל' ו):
בב ו מיי' פ"ד מהל' כלי המקדש הל' נח:
בג ז מיי' פי"ג מהלכות אבל הלכה א:
בד ח מיי' שם הל' כ:
בה ט מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הל' יח
סמג לאוין קכו טוש"ע אה"ע סי' כב סעיף יד:
בו י מיי' שם פכ"ב הלכה יד סמג שם טוש"ע שם סעיף יג:
בז כ מיי' פי"ג מהל' אבל הלכה א:
בח ל מיי' שם פ"ז הלכה ו וש"ס מהל' כלי המקדש הל' ד:
בט מ מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הלכה ה וס"ג מהל' מלכים הל' ז: ג (מיי' פ"י מהל' מקי ממון הלכה יז):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com